

Министерство
на образованието и науката

АЗ·БУКИ

Национално издателство
за образование и наука

Избрано

от текстовете, публикувани в списанията
на Национално издателство

АЗ·БУКИ

www.azbuki.bg

БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

Българско научно-методическо списание
• година XXI, 2012 • киевски 1

ИСТОРИЯ

Българско научно-методическо списание
• година XXI, 2012 • киевски 1

МАТЕМАТИКА И ИНФОРМАТИКА

Българско научно-методическо списание
• година XXI, 2012 • киевски 1

ПРЕДУЧИЛИЩНО НАЧАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ Педагогика

Българско научно-методическо и педагогическо списание
• година XXI, 2012 • киевски 1

ХИМИЯ ПРИРОДНИТЕ НАУКИ В ОБРАЗОВАНИЕТО

астрономия
биология
география
физика

ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ

Българско научно-методическо списание
• година XXI, 2012 • киевски 1

СТРАТЕГИИ НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА И НАУЧНАТА ПОЛИТИКА

Научно-методическо списание
• година XX, 2012 • киевски 1

Философия

Българско научно-методическо списание
• година XXI, 2012 • киевски 1

Чуждоезиково обучение

Научно-методическо списание
• година XXXV, 2012 • киевски 1

42

20 – 26 ОКТОМВРИ
2016 Г.

Новостите по български език в V клас

*Откъс от „Предизвикателства
пред обучението по български език в V клас
(като резултат от новата учебна програма)“*

Ангел Петров
Мая Падешка

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Новата учебна година (2016 – 2017 г.) е година на сериозни промени в системата на българското средно образование. За преподавателите и за учениците в първи и в пети клас предстои важна промяна, произтичаща от въвеждането в действие на новите учебни програми (УП), които заменят програмите от 2004 г. По време на срещи между екипи на Министерството на образованието и науката (МОН) и преподаватели от цялата страна новостите, които се съдържат в УП по български език (БЕ), а в по-общ план – и новата концепция за учебно съдържание в отделните етапи на средното образование, бяха разяснявани многократно на преподавателите. Това е първото и най-съществено условие за оптимално успешно протичане на учебния процес през настоящата учебна година – отличното познаване на съдържанието на новите УП не само защото промените са сериозни, но най-вече защото се изисква преосмисляне на философията и на технологията на преподаване и оценяване.

Кои са характеристиките на обучението по български език в V клас и какви са произтичащите от тях основни идейни центрове в концепцията на новата учебна програма по български език за V клас?

Обучението по български език в V клас на прогимназиалния етап на основната образователна степен (общообразователна подготовка) осигурява

Заглавието е на редакцията

www.bel.azbuki.bg

Главен редактор

Проф. д.п.н.
Маргарита Георгиева
E-mail: m.georgieva@abv.bg

Редактор

Д-р Мая Падешка
0889 22 04 12
Тел.: 02/425 04 70
02/425 04 71
E-mail: bel@azbuki.bg

**Съдържание
на сп. „Български език
и литература“,
кн. 5/2016:**

МЕТОДИКА

Предизвикателства пред обучението по български език в V клас (като резултат от новата учебна програма) /Ангел Петров, Мая Падешка

Фолклорен/традиционен календар и новата учебна програма по литература за V клас /Красимира Танева

Развиване на стратегии за четене в контекста на стратегиите за учене /Деспина Василева

Граматичната и правописната норма при членуване на имената в българския книжовен език (с оглед изучаването на книжовните езикови норми в VIII – XII клас) / *Илиана Горанова*

ОПИТЪТ НА ПРЕПОДАВАТЕЛЯ

Нереализираният празник в „Последна радост“ / *Валентин Стоянов* /

Борбата и родът: идейно-смислови позиции в стихотворението „Пристанала“ на Христо Ботев / *Костадинка Христова*

БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И КУЛТУРА ПО СВЕТА

За мисията на един лектор (Интервю с проф. д-р Людмил Димитров, лектор по български език, литература и култура в Люблянския университет – Словения) / *Мая Падешка*

РЕЦЕНЗИИ И ИНФОРМАЦИЯ

Диалектната делитба на българския език, отразена в най-новата карта на Института за български език – БАН / *Ана Кочева*

ПРЕДСТОЯЩИ СЪБИТИЯ

обогаляване и задълбочаване на процесите, които са предпоставка за формиране на предвидените социокултурни, езикови и комуникативни компетентности на учениците. Идеята е чрез овладяването от петокласниците знания, умения и отношения, свързани с общуването, текста и езика, да се осигурява оптимално езиково и комуникативно развитие на погроставащите.

Съвременният образователен процес по български език в V клас притежава особености на *комуникативноориентирано обучение*. Негови важни черти са следните:

- основни ядра в учебното съдържание стават въпроси на общуването, а системата на езика придобива инструментална стойност за изясняване спецификата на тези проблеми;

- цел на обучението е развиването на комуникативна компетентност у учениците;

- водещи средства на обучението са различни видове анализ – смислов, текстолингвистичен, лингвистичен;

- най-често използвани са учебни дейности, които са свързани с решаване на практически задачи;

- център на ученето, на преподаването и на оценяването става изказването, като акт на актуална, социално значима употреба на езика при комуникация.

Комуникативноориентираното обучение по български език в V клас се характеризира с комплекс от образователни цели, които накратко могат да бъдат представени по следния начин:

- *прагматични* (функционални) цели – отнасящи се до необходимостта петокласниците да овладяват умения за пълноценно участие в речевото общуване;

- *когнитивни* (познавателни) цели – свързани с възможността петокласниците да овладяват познание за съвременния български книжовен език и за неговите единици и закономерности;

- *аксиологични* (възпитателни) цели – предполагащи изграждане на ценностна система у петокласниците като следствие от осмисляне на ролята, която българският език играе за развитието на личността и на обществото, като цяло.

УП по български език е базисен документ за цялостна организация и провеждане на обучението в V клас. Програмата е конструирана така, че да създава условия за успешна реализация на обучението. Тя включва:

- уводна част с представяне на основния ѝ замисъл;

- фрагменти от държавните образователни стандарти за прогимназиалния етап, подбрани с оглед на учебно-възпитателния процес по български

език в V клас (вж. „Очаквани резултати от обучението в края на класа“);

- теми от учебното съдържание в два кръга – лингвистична парадигма и комуникативна парадигма (с операционализация на очакваните резултати по теми и списък с новите понятия);

- препоръчително процентно разпределение на учебните часове за годината;

- таблица със специфичните методи и форми за оценяване на постиженията на учениците;

- таблица с дейностите за придобиване на ключови компетентности, както и междупредметни връзки.

Нов момент в УП е идеята връзките между обучението по български език и другите учебни дисциплини в V клас да се представят посредством типове дейности, чието осъществяване води до формиране на *ключови компетентности*. Те са наречени така, защото са предпоставка учениците да се справят успешно с предизвикателствата на днешния ген, като постигат адекватност между своите собствени способности и лични цели, от една страна, и целите на обществото, от друга страна.

За обучението по български език в V клас като релевантни за осъществяване на междупредметни връзки са определени следните ключови компетентности:

- умения за общуване на чужди езици;

- дигитална компетентност;

- умения за учене;

- социални и граждански компетентности;

- културна компетентност и умения за изразяване на творчество.

Новата УП по български език за V клас е съобразена с **новата система на видовете училищно образование** по степени и етапи. Чрез програмата се прагматизира схващането за училищната подготовка като „знания, умения и отношения, необходими за успешното преминаване на ученика в следващ клас, етап и/или степен на образование и свързани с постигане на целите на училищното образование“. Като съставна част от една цялостна програма по български език за периода I – XII клас на СОУ, УП съдейства да се обособи относително завършен цикъл в *езиковата подготовка* на обучаваните лица в края на всеки отделен етап:

- на прогимназиялния етап (след VII клас);

- на първия гимназиялен етап (след X клас);

- на втория гимназиялен етап (след XII клас).

Съществена особеност на УП е стремежът чрез нея да се ограничи (в рационално допустими граници) теоретичното претоварване на обучението по български език с нефункционална теоретична информация, т.е. информация, която няма инструментална стойност за повишаване на комуникативната компетентност на подрастващите и следователно няма пряко отношение към целите и задачите на съвременното обучение по български език. Във формален план тази тенденция е отразена чрез инструкцията за препоръчително разпределение на часовете: 37% от учебното време е за нови знания; 44% – за практическа работа с езика (упражнения). Реални предпоставки за такава редукция на теорията в учебното съдържание за V клас са следните:

- по-малък е броят на новите езикови понятия и закономерности (в сравнение с предишната учебна програма по български език за V клас);

- отстранени са и са пренасочени към учебната програма по литература теми, свързани с писане на някои видове текст, теми, които се дублираха в предишните програми (по български език и по литература);

- преместени са теми и понятия от програмата за V клас в програмите за следващи по-горни класове.

Идеята е освободеното от такива теоретични въпроси учебно време да бъде оползотворено, като се насити с дейности, които имат отношение към:

- развиване на умения за четене на текстове от различни източници (вкл. електронни) с цел извличане и осмисляне на информация;

- усъвършенстване на езиковия усет посредством предотвратяване и редактиране на стилowo-езикови слабости (работа с грешки);

- практикуване на езика чрез създаване на текстове от различни функционално-смислови типове реч и предназначени за различни функционални сфери и комуникативни ситуации.

Реализацията на *прагматичните цели* на обучението по български език в V клас се осъществява посредством предвидените в *Програмата* съдържателни ядра, които дават информация за:

- елементите на речевата ситуация и за начините, по които петокласниците да се ориентират в нея;

- признаците на официалното и на неофициалното речево общуване;

- специфичните особености на езиковия текст – тема, подтеми, абзаци, ключови думи;

- етикетните речеви формули, които са маркери на учтивото речево поведение.

Резултатното развиване на уменията на учениците да възприемат и да създават текстове (като съществен елемент от прагматичните цели на обучението) е заложено в часовете по български език в V клас посредством предвидените инструкции за дейности в рамките на следните съдържателни ядра:

- разбиране на смисъла на текст при слушане и при четене с определена комуникативна цел;

- създаване на текстове за представяне и за самопредставяне, писане на отговор на житейски въпрос;

- съставяне на план на текста.

Ефектите от реализацията на прагматичните цели на обучението в V клас са обобщени в графите „Социокултурни компетентности“ и „Комуникативни компетентности“ в таблица, която носи названието „Очаквани резултати от обучението в края на класа“.

Осъществяването на *когнитивните цели* на обучението по български език в V клас става с помощта на предвидените в *УП* учебни теми от т.нар *лингвистична парадигма*. Това е проблематика, ориентирана към овладяване от учениците на основни езикови единици като условие за:

- осмисляне на базисни правописни, правоговорни и пунктуационни правила;

- изграждане на умения за прилагането на тези правила в речевата практика.

Чрез програмата в учебния процес по български език се въвеждат следните лингвистични понятия: граматично значение на думата, омоними, морфема и морфеманализ на думата, местоимения – лично, възвратно лично, притежателно, възвратно притежателно; причастия – минало свършено деятелно и минало несвършено деятелно; глаголни времена – минало свършено и минало несвършено; неизменяеми части на речта – наречие и предлог; второстепенни части на простото изречение – допълнение, обстоятелствено пояснение и определение.

Предвидените за овладяване в V клас знания за езика (преди всичко за съвременния български книжовен език) са основа за усъвършенстване на езиковата и на езиковедската компетентност на подрастващите, за обогатяване на техните познавателни способности и за усъвършенстване на логическото им мислене. Тези знания имат важна общокултурна стойност. Те са фундамент, върху който петокласниците ще развиват и ще усъвършенстват своята комуникативна компетентност във връзка с овладяването на чужди езици.

Резултатите от реализацията на когнитивните цели на обучението са обобщени в графата „Езикови компетентности“ в таблица с названието „Очаквани резултати от обучението в края на класа“.

Пълния текст четете в сп. „Български език и литература“, кн. 5

Компютърните игри в обучението по математика

*Откъс от „Компютърните игри
в обучението по математика –
предизвикателства и възможности“*

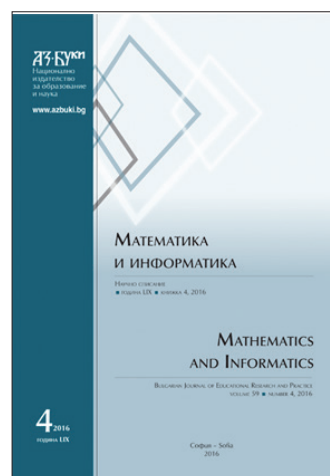
Мая Стоянова
Даниела Тупарова
Костадин Самарджиев

Югозападен университет „Неофит Рилски“

Въведение

Все по-често деца и родители твърдят, че в училище не е интересно, защото учителите използват остарели методи на преподаване и учебното съдържание не е адекватно. В това мнение няма нищо странно, защото е предизвикано от няколко фактора: към настоящия момент българското образование се намира в дълбока криза; извършват се редица реформи; децата ни живеят в един бързо променящ се свят – света на компютрите, смартфоните и интернет, различен от този дори преди 10 години. Ето защо съвременният преподавател има нелеката задача да се адаптира към новата действителност. От една страна, той трябва да спазва действащите (старите) учебни програми и от друга страна, трябва да отговаря на реалните нужди, да удовлетворява новите потребности и интереси на съвременния ученик. Всичко това предполага въвеждането на нови и различни методи за обучение. Може би не нови методи, а методи с добри традиции, но с модерен почерк. Например използването на дигиталните игри в българското училище има своето значимо място, но реализациите с помощта на съвременни информационни технологии придобиват „нова визия“, по-близка, по-естествена до света на съвременния

Заглавието е на редакцията

www.mathinfo.azbuki.bg

Главен редактор
Проф. д.п.н. Сава Гроздев
E-mail: sava.grozdev@gmail.com

Редактор
Живка Бакалова
0878 65 26 76

Тел.: 02/425 04 70
02/425 04 71

E-mail: mathinfo@azbuki.bg

Съдържание на сп. „Математика и информатика“, кн. 4/2016:

НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИ СТАТИИ

Обобщение на теоремата
на Дроз-Фарни, определено
от описано конично сечение /
Сава Гроздев, Веселин Ненков

Активно, участващо наблюдение – тип интервю / Христо Христов, Христо Крушков

ОБРАЗОВАТЕЛНИ ТЕХНОЛОГИИ

Хипотезата в обучението
по математика / Румяна Маврова,
Пенка Рангелова, Елена Тодорова

Comparative Analysis of the Students' Scores in Solving Constructive Tasks when Geometry is Studied in a Standard Way and with the Use of Complex Numbers / *Katerina Anevska, Risto Malceski, Metodi Glavche*

Практическа задача от тип PISA, изследвана с помощта на софтуер за общо приложение / *Сава Гроздев, Десислава Георгиева*

От структурно към обектоориентирано програмиране / *Христо Крушков*

Компютърните игри в обучението по математика – предизвикателства и възможности / *Мая Стоянова, Даниела Дурева-Тупарова, Костадин Самарджиев*

КОНКУРСНИ ЗАДАЧИ

Конкурсни задачи на броя

Решения на задачите от брой 5, 2015

човек. Или това е игровият подход, реализиран в интерактивна образователна среда.

Игровият подход в учебния процес

За да се разбере същността на игровия подход в учебния процес, е необходимо да се разгледаат няколко понятия: игра и дидактическа игра.

В Български тълковен речник е записано: „Игра – 1. Забава, развлечение. 2. Съвкупност от действия, които се определят от известни правила и служат за развлечение“ (Andreychin & kolektiv, 1993), а според Хъозинха (Hyouzinh, 2000) играта е действие или занимание, извършвано доброволно, ограничено във времето и пространството, изискващо спазването на доброволно приети, задължителни правила, които по своята същност са самоцелни и придружени от чувство на напрежение и радост, от съзнанието за „нещо различно“ от „всекидневния живот“.

В статията на Чен (N. V. Chen, 2011) се казва, че според съвременните психолози играта не е възрастов признак, а обхваща всички периоди на човешкия живот, тя е важна част от жизнената му дейност. Изменят се само мотивите, формите, степента на проявление на чувствата и емоциите. През детските години тя е основен вид дейност, чрез нея децата опознават обкръжаващия ги свят, развиват творческите си способности и въображение. Играта е естествен начин за получаване на знания и придобиване на умения и навици. Така тя съвсем логично намира място и в образованието – игровият подход е признат метод за обучение и възпитание. Използват се т.нар. дидактически игри – игри с ясни правила, подчинени на определена дидактическа цел (N. V. Chen, 2011). В последните години в англоезичната литература тези игри са познати под името „сериозни игри“ (serious games). Те се различават от игрите за забавление и развлечение по няколко особености (N. V. Chen, 2011):

- учебното съдържание е представено в игрова форма;
- подчиняват се на определена дидактическа цел;
- съществуват ясни правила.

Игровата дейност за учебни цели се основава на следните принципи (Ivanov, 2005): активност, динамичност, занимателност, изпълнение на роли, работа в екип, моделиране на дейността, обратна връзка, проблемност, съревнователност, самостоятелност, системност.

Използването на игри в учебния процес винаги е свързано с противоречия: обучението е целенасочен процес, а играта по своята

природа има неизвестен резултат. Затова задачата на учител, който прилага игра в обучението, е много разнообразна и отговорна. Той трябва да организира и контролира дидактическата игра така, че тя да протече гладко и успешно. Това може да се осъществи, ако се познава структурата на дидактическата игра (Prensky, 2001).

- Правила на играта – организират дейността на учениците. С тяхна помощ учителят управлява играта, научно-познавателния процес и поведението на учениците. Правилата на играта гарантират, че дейността води до постигане на поставената цел.

- Дидактически цели – определят се на базата на образователните цели, които искаме да постигнем. Използването на игра като метод на обучение е от значение само когато тя дава възможност да се постигнат определени дидактически цели.

- Дидактически задачи – определят се въз основа на поставените цели, те са отражение на учебната дейност и са съобразени с възрастовите особености на учениците.

- Игрова задача – представяне на дидактическата задача по подходящ начин в игрова форма.

- Игрови действия – начините, чрез които ще се реализира игровият замисъл. Необходимо е тези дейности да бъдат така подбрани, че да събуждат интерес у учениците и да ги мотивират да бъдат активни. Освен това те трябва да бъдат съобразени с тяхната възраст и умения.

- Резултати от играта (оценка) – определяне на играч или отбор победител. При дидактически игри трябва да се даде крайна оценка – да има победител и победен, така както е при всички игри. Това, от една страна, мотивира и поощрява учениците, а от друга страна, проверява дали са постигнати поставените цели.

- Материално-техническа обезпеченост – помощни средства и оборудване.

Според (Grozdev & Doychev, 2009) игрите и игровите дейности спомагат за развитие на вербалните умения и умения за общуване чрез осигуряването на условия за работа в екип. Дидактическата игра е дейност както за учениците, така и за учителите, обединени от постигането на определена дидактическа цел (Vankus, 2013). Децама използват определени знания, умения и опит, имат очаквания, а педагозите не само организират и контролират процеса, те имат и други функции. Те мотивират учениците, създават такива ситуации, чрез които успяват да разгърнат потенциала им, стимулират креативно мислене, сътрудничество и конкурентоспособност.

Планирането, организирането и провеждането на урок-игра не е лека задача. Незаменима помощ в това отношение ни предоставят компютърът и информационните технологии. Компютърът към настоящия момент се превръща във важен инструмент за учене, а Internet създава интерактивна среда, която предоставя огромни възможности за осъществяване на образователни дейности. Интерактивната образователна среда е необходим избор, гарантиращ ефективността на образователния процес, без да се отричат предимствата на традиционния педагогически подход.

Интерактивна образователна среда

За да се изясни същността на интерактивната образователна среда, е необходимо да се изясни същността на ключовите понятия: „интеракция“, „интерактивност“, „интерактивно обучение“.

Понятието „интеракция“ (англ. interaction, лат. inter – между, и activus – действие) означава „взаимодействие и взаимовлияние между хора в процеса на общуването им“.

Понятието „интерактивност“ в най-общ смисъл е всяка форма на двустранна комуникация, която може да бъде между: двама или повече души; човек и електронна система; две или повече електронни системи. В сферата на образованието интерактивността най-често се определя като форма на комуникация между

учащите и преподавателите, самите учащи, както и между учащите и образователни технологии, в това число и компютърните информационни технологии. Според Иванов (Ivanov, 2012) педагогическа интерактивност е: „Въвличане на един или повече обучаеми в диалог с един или повече други обучаеми или обучители (комуникационни устройства) в реално време или отложено, или за да търси и да получи достъп до информация, като съдържанието, времето и последователността на съобщенията са под пряк или косвен педагогически контрол.

Учащите се са ангажирани в социален диалог, който е ориентиран към педагогически определена цел.

Съдържанието и технологията на диалога имат за цел най-подходяща индивидуализация на педагогическия подход, която засилва участието, разбирането и чувството за контрол.

Учащите се са ангажирани в осмислени дейности чрез адаптивен отговор и потапяне в учебния опит.

Учащите се имат възможност да видят резултатите от своите решения и избори.“

Интерактивното обучение е специална форма за организиране на познавателната дейност, метод на познанието, който се реализира чрез взаимодействие и комуникация между участниците. Всички участници взаимодействат един с друг: обменят информация, заедно решават даден проблем, създават модели, правят оценки и самооценки. Учебният процес се организира така, че от една страна, всички участници се въвличат в процеса на обучение и от друга страна, се създава атмосфера в която не принудено се развиват евристичните способности на учащите се.

В сравнение с традиционното обучение при интерактивното обучение взаимодействието между учител и ученик се променя: активността на учителя отстъпва място на активността на ученика. Занятията се провеждат по различен начин в сравнение с традиционните часове: организира се работа в екип, работа по проект, работа с различни източници на информация; организират се ролеви игри. Така в хода на обучението се стига: до пробуждане на интерес у учениците; до стимулиране активността на всеки един от участниците в процеса на обучение; до ефективно усвояване на учебния материал; до приучване на учениците: да мислят критично, да създават и отхвърлят хипотези, да решават проблеми, да анализират решения, да участват в дискусии, да общуват.

На базата на всичко изложено по-горе може да се твърди, че игровият подход, реализиран в интерактивна образователна среда, е средство за обучение не само за децата от предучилищна и начална училищна възраст, но и за учениците от горен курс. Много добър инструмент в това отношение е образователната платформа Kahoot!.

Kahoot!

Kahoot! е безплатна платформа за създаване и споделяне на образователни тестове (викторини) във форма на игра, която дава възможност да се играе в реално време от всички точки на света, от всяко устройство с уеб браузър и интернет връзка. Системата стартира през август 2013 г. в Норвегия и се използва от 25 милиона потребители месечно в над 180 страни (<https://getkahoot.com>, 2016).

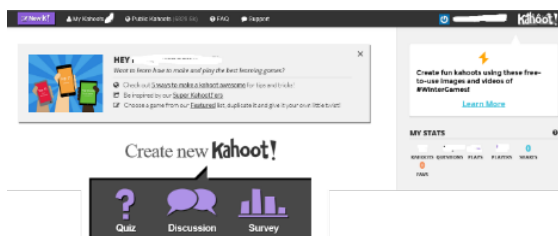
4.1. Създаване на профил в Kahoot!: необходима е регистрация на адрес <https://getkahoot.com/>

4.2. Създаване на тест (викторина) в Kahoot!

Платформата е така проектирана, че всеки регистриран потребител може да създава тестове и при желание може да ги споделя. По този начин се изгражда библиотека с голям набор от споделени тестове – от всички области на науката, които могат да бъдат използвани от милиони хора. Системата поддържа кирилица, освен това допуска въвеждане на графично изображение, звук и видео.

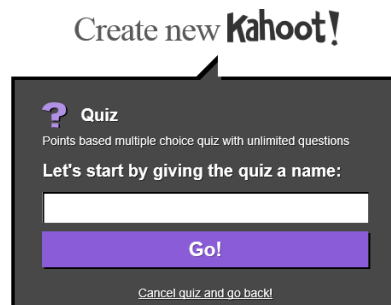
За да се създаде тест в Kahoot!, е необходимо да се влезе в системата чрез личен профил и да се следват указанията.

Създаването на нов тест започва с избор на Quiz.

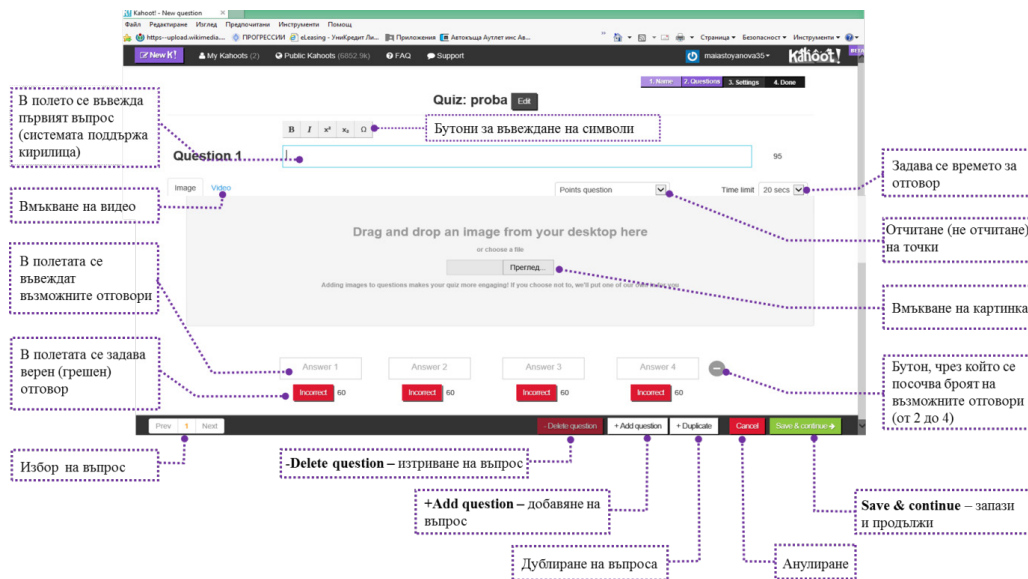
Фигура 1. Създаване на тест (викторина)

При стартиране на Quiz се отваря прозорец, в който се записва заглавието на теста.

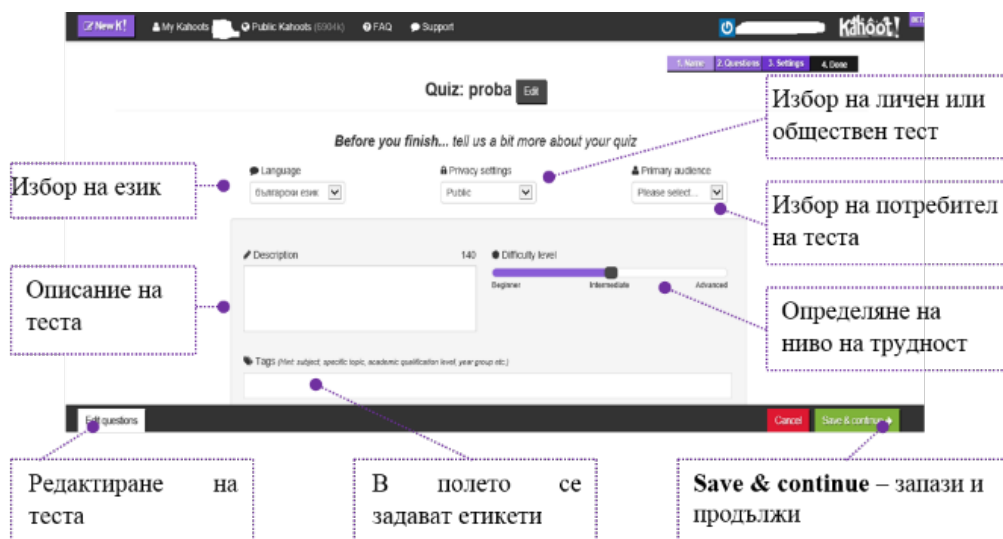
Фигура 2. Заглавие на теста (викторината)

След като се въведе името и се избере бутонът **Go!**, се появява прозорец, в който се въвеждат въпросите и възможните отговори:

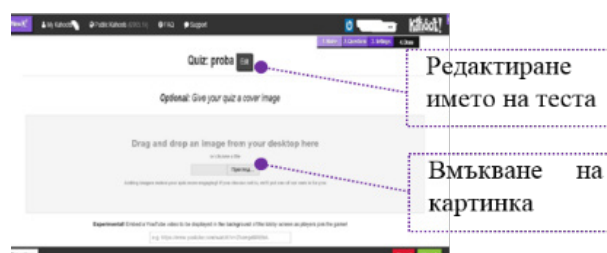
Фигура 3. Въвеждане на въпроси и отговори на теста (викторината)

Създаването на тест приключва с избор на бутона **Save & continue**. Появява се прозорец, в който се описва тестът и се правят настройки:

Фигура 4. Описание на тест (викторина)

Описанието на викторината завършва с избор на бутона **Save & continue**. Отваря се прозорец за външно оформление на началната страница на теста:

Фигура 5 Оформление на началната страница на теста

Създаването на теста приключва при натискане на бутона **Done**. След това се отваря прозорец, който дава възможности за стартиране на играта, предварителен преглед и редактиране на теста.

Фигура 6. Стартиране на теста (викторината)

Фигура 6. Стартиране на теста (викторината)

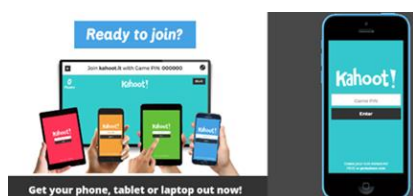
4.3. Kahoot! в учебните часове.

За да се реализира учебен час с помощта на Kahoot!, е необходима предварителна подготовка.

– Преподавателят създава тест в Kahoot! или избира готов от библиотеката с въпросници, споделени в платформата. Възможно е дори ученици да подготвят викторина за своите съученици. Така, от една страна, се затвърждават знания и умения, а от друга страна, се формират умения и навици за активна познавателна дейност за обучение и самообучение, за работа с научнопопулярна литература, за работа в екип.

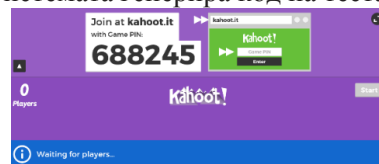
– Учителят осигурява компютър, мултимедия и интернет в класната стая, а учениците могат да използват смартфон, таблет или лаптоп.

Играта започва, след като учителят стартира тест (викторина) в Kahoot!. На презентационния екран се отваря прозорец:

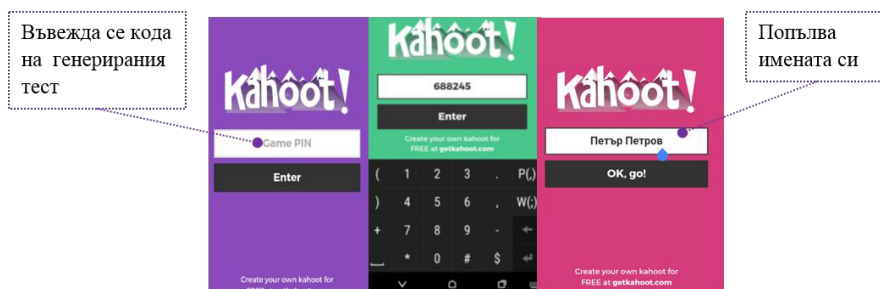
Фигура 7. Начален екран на теста (викторината)

Системата генерира код на теста

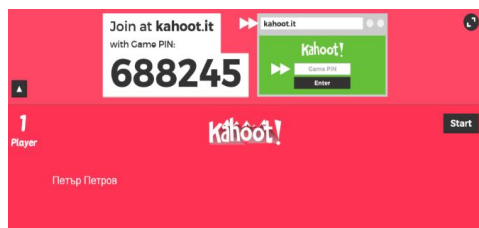
Фигура 8. Ког на теста (викторината)

Всеки ученик се регистрира на <https://kahoot.it>, като въвежда генерирания код и имената си:

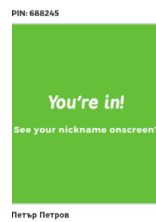
Фигура 9. Начален екран на мобилните устройства на учениците

На презентационния екран се виждат регистрираните ученици

Фигура 10. Презантационен екран при регистриране на участниците

На устройството на ученика системата връща отговор за успешна регистрация

Фигура 11. Екран на мобилно устройство при успешна регистрация

След като се регистрират всички ученици, учителят натиска бутона Start и играта започва. Въпросите и възможните отговори се проектират на големия екран. Учениците отговарят с докосване на фигурален бутон, съответстващ на предполагаемото решение, от своето мобилно устройство. Състезателният характер на играта се подсилва от системата чрез напрегната музика, хронометър, отчитащ оставащото време за отговор, и брояч, който показва броя на постъпилите отговори.

Презентационен екран:

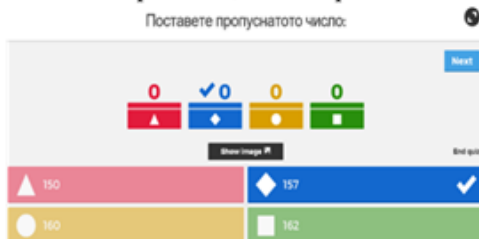
Фигура 12. Презентационен екран в режим на игра

Устройство на ученика:

Фигура 13. Мобилно устройство в режим на игра

След изтичане на времето за отговор системата, от една страна, показва на презентационния екран вярното решение и отчита броя на постъпилите гласове за различните възможни отговори, а от друга страна, връща съобщение на всеки участник за личните му резултати (верен – грешен отговор).

Презентационен екран:

Фигура 14. Отчитане на резултати

Устройство на ученика:

Фигура 15. Съобщение за верен/грешен отговор

В този етап от играта ролята на учителя е много важна – той има възможност да управлява научно-познавателния процес. Проверява знанията и уменията на учениците, констатира пропуските – в реално време на целия клас, и предприема действия за отстраняването им. Добре е преподавателят да коментира получените резултати, да анализира с класа решението на поставената задача и да насочи вниманието на учениците върху допуснатите грешки, включително да провокира откриване на такива. Така се създават условия за затвърждаване на знания и формиране на умения за използването им.

Пълния текст четете в сп. „Математика и информатика“, кн. 4

Значението на Хербарт и на Песталоци в педагогиката

*Откъс от „Хербарт и неговият път
към Песталоци и педагогиката“*

Албена Чавдарова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

През тази година се навършват 240 години от рождението на Й. Ф. Хербарт (1776 – 1941) и 270 от рождението на Й. Х. Песталоци (1746 – 1827). Съдбата среща двамата в Швейцария, където младият Хербарт е домашен учител и прави първи стъпки в практическата педагогика, а 52-годишният писател и публицист Песталоци изживява своите „есенни дни“, изпълнени с душевни терзания, но и с нестихваща популярност. В тези наглед безметежни години и двамата чертаят планове за бъдещето. Хербарт иска да остане „от 8 до 10 години“ в „своята работилница“, а Песталоци продължава да се стреми към реализиране на „крайната цел“ да „бъде учител“. Но „съдбовната“ 1798 година и последвалите събития променят по различен начин техните предназначения. Притиснат от революционните процеси и лични семейни проблеми, Хербарт обмисля да напусне Берн, а Песталоци, облаган от вярата, че ще може най-сетне да осъществи своите мечти, приема предизвикателство да бъде „баща на сираците“ в Станс и учител на необразованите деца в Бургдорф. Преди да отпътува окончателно от Швейцария, Хербарт се запознава не само лично с Песталоци, но и с неговата дейност.

Настоящото изследване, на основата на проследяване личната кореспонденция на Хербарт и на Песталоци, прави историческа реконструкция на събитията около края на XVIII и началото на XIX век, когато чрез своя приятелски кръг от Университета в

Заглавието е на редакцията

www.pedagogiy.azbuki.bg

Главен редактор

Проф. д-р Емилия Василева
E-mail: embavassi@abv.bg

Редактор

Любомира Христова
0889 22 12 15
Тел.: 02/425 04 70
02/425 04 71

E-mail: pedagogiy@azbuki.bg

Съдържание на сп. „Педагогика“, кн. 7/2016:

ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ПРОНИКНОВЕНИЯ

Хербарт и неговият път към
Песталоци и педагогиката /
Албена Чавдарова

Изследователският подход в
учебните програми на начален
етап на образование / Румяна
Неминска

ФОРМИРАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКА ИДЕНТИЧНОСТ В УЧИЛИЩЕ

Европа в училище – да се
научим да живеем заедно
Инgrid Шикова

Готовност за включване на
образованието в „свързания
свят“ / Оля Харизанова

Европейският съюз като символика в процеса на формиране на европейска идентичност в началното училищно образование / *Сийка Чавдарова-Костова*

Усвояване на знания за ЕС и развиване на межкултурна компетентност в обучението по езиковите дисциплини в средното училище / *Росица Пенкова, Николина Цветкова*

ПРИБИЩАВАЩО ОБРАЗОВАНИЕ

The Inclusion of d/Deaf Students in the Universities of Turin, Italy: Services Provided, Individual Plans and Open Questions / *Carolina Carotta, Pamela Crepaldi, Enrico Dolza*

СПОДЕЛЕН ОПИТ

Как да постигнем, ако имаме съмнение, че дете е със специални образователни потребности? / *Тергана Кирилова*

КНИЖНИНА

IBM SPSS STATISTICS през педагогическия поглед на доц. д-р Зорница Ганева / *Вяра Гюрова*

Началното ограмотяване – „ключ“ за успешен живот в променящия се свят / *Пенка Кънева*

От „чудна и дивна даскалестинка“ до педагогика за национално случване / *Радослав Радев*

НАПИСАНОТО ОСТАВА. ПИШИ ПРАВИЛНО

Йена младият Хербарт открива пътя към Песталоци и към педагогиката.

Хербарт в Йена и „Обществото на свободните мъже“

В края на XVIII и началото на XIX век Университетът в град Йена получава огромна известност, която в голяма степен се дължи на плеядата знаменити личности, които идват именно в Йена да живеят и творят, а в Университета – да учат и преподават. Сред тях са Й. Гьоте (1749 – 1832) – „таен“ попечител на Университета; Фр. Шюлер (1759 – 1805) – извънреден професор по история и философия от 1798 г.; Й. Фихте (1762 – 1814) – професор по философия от 1794 до 1799 г.; Фр. Шелинг (1775 – 1854) – извънреден професор по философия от 1798 до 1799 г.; Г. Хегел (1770 – 1831) – доцент и професор по философия от 1801 до 1807 г.; В. Хумболт (1767 – 1835) – живее в Йена от 1794 до 1797 г. и е част от кръга на авангардистките поети и писатели заедно с братята Август и Фридрих Шлегел, Новалис, Фр. Шлаермахер и гр., които също по това време резидират в града. Със своето творческо и интелектуално присъствие те доказват, че Йена не е просто „някакъв град, с някакъв университет и с някакви професори“ (Набеск, 1996: 6), а литературният и философски център на Германия.

В това наситено с умствен купеж и духовен подем време през пролетта на 1794 г. в Йена пристига младият Й. Хербарт. Като студент той попада в кръга на будни и жадни за знания студенти, сред които са Йохан Фишер (1772 – 1800), Рудолф Щек (1772 – 1805), Йохан Смит (1773 – 1857), Казимир Бьолендорф (1775 – 1825), Йохан Рист (1775 – 1847), Фридрих Мурбек (1775 – 1827), Йохан Грийс (1775 – 1842), Фридрих Ешен (1776 – 1800), Теодор Циймсен (1777 – 1843) и много други, с които през своя и техния житейски път поддържа искрени и дълбоки приятелски отношения и чувства, отразени в многобройни писма и чести срещи помежду им. В голяма степен те са и връзката на Хербарт с Швейцария и стоят в основата на неговата среща с Песталоци и последвалата изследователска работа върху идеите му. Освен близките духовни контакти ги обединява и обстоятелството, че всички те членуват в учреденото на 1.06.1794 г. от студенти на Йенския университет литературно дружество, известно с названието „Общество на свободните мъже“.

Приемането в този „специален“ кръг е не само привилегия, но и широко отворена врата за Хербарт към един нов свят, свят на идеи, на различни мнения, на позиции, на дебати и спорове около въпроси, които вълнуват младите хора по това време – за Френската

Избрано

революция и отхвърлянето на съсловно-абсолютистското общество, за морала, за ролята на учения, за културата и литературата, за университета и неговата функция в държавата. Интелектуалните разговори в рамките на „Обществото...“ провокират любознателния студент към задълбочени философски занимания и по думите на неговия приятел Рист той принадлежи към онези 6 – 8 човека, които „се представят като изключителни таланти“, дори самият той „взима уроци“ по философия от Хербарт (Rist, 1880: 56). Тази оценка е напълно заслужена, тъй като Хербарт се занимава усърдно с науките, но не само по посока на тяхното изучаване, но и в търсене на свой път към тях. За това свидетелстват сегем съчинения, които Хербарт пише по време на следването си в Йена и които са доказателство за това колко сериозно се отнася той към познанието (Herbart, 1887 – 1912, vol. 1).

Ето защо, напълно необосновано, в началото на 1797 г. Хербарт заедно с група приятели от „Обществото на свободните мъже“ обмисля да замине за Швейцария, като очаква и подкрепа от своите родители. Получава я от майка си, която е заедно с него в Йена и е разочарована от заниманията на сина си. Затова тя го окуражава да замине с думите: „Какво правиш тук? Не слушаш лекции, изучаваши всичко сам, след което ходиш при професорите и обсъждаш прочетеното с тях... Отивай...“ (Herbart, 1887 – 1912, vol. 16, p. 71)

Решението е взето и Хербарт се насочва към известната бернска фамилия Щайгер. Защо? От една страна, това се дължи на неговия приятелски кръг, в който има швейцарски студенти. Според Бартоломей лангфогт Карл Щайгер (1755 – 1832) е „предоставил неограничена власт на своите приятели да изберат учител за неговите трима синове“ (Herbart, 1883 – 1884, vol. 1, p. XXVI) и изпълнявайки тази задача, те уговарят Хербарт, като изхождат от неговите сериозни научни занимания. Другата причина, поради която Хербарт отива при семейство Щайгер, е конкретно приятелят му Фишер. Свидетелство за това е едно писмо на Хербарт с дата 18.02.1797 г. до г-н Щайгер, в което пише, че му е предадено чрез Фишер желанието на семейството да има немски учител, и в резултат на това той се „осмелява“ да коментира „определени условия“, заложили „писмено от г-н Фишер“ (Herbart, 1887 – 1912). Този факт се коментира и от основния биограф на Песталоци – П. Щадлер, според когото Хербарт отива при Щайгер като „наследник на Фишер“ и именно той е съдействал за неговото назначаване (Stadler, 1993, vol. 2, p. 173). Възможно е наистина Фишер да е бил за кратко време учител при Щайгер, тъй като очевидно се познава със семейството, но през 1796 г. той е в Йена, за което свидетелства приемането му през същата година за член на „Обществото...“ (Herbart, 1887 – 1912, vol. 19, p. 68). Междувременно той се е кандидатурирал за професор по философия в Бернската академия, но тъй като не е избран, през 1797 г. приема да стане викарий в курортното селце Шинцнах (Schinznach). Това обяснява и факта защо Хербарт и Фишер тръгват заедно за Швейцария, като убеждават и други приятели да ги последват.

Подготовката за пътуването е в ход, а според Бюлендорф има и точно фиксирана дата – 26.03.1797 г. (K 16, p. 53). Няколко дни преди това, на 22.03.1797 г., членовете на „Обществото на свободните мъже“ се събират на поредната си сбирка и пред тях Хербарт държи прощална реч (Raabe, 1959), а на следващия ден всички приятели се срещат и на прощална вечеря. На 24.03. те се сбогуват с Фихте, като връзката между професора и неговите студенти продължава и след тяхното заминаване чрез постоянна кореспонденция помежду им.

Със заминаването си за Швейцария Хербарт слага началото на следващите „по-зрели години“ (Herbart, 1887 – 1912, vol. 16, p. 52) с надеждата, че „чрез преподавателската си дейност ще може да опознае по-точно човешката природа“.

Пълния текст четете в сп. „Педагогика“, кн. 7